לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור? אמר ליה לא, מאי כזית, דאיכא כזית בכדי אכילת פרס. ואכילת פרס דאורייתא היא? א"ל אין. אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר בכותח הבבלי? א"ל הנח לכותח הבבלי דליכא כזית בכדי אכילת פרס. אי דקא שריף ליה מישרף בטלה דעתו אצל כל אדם. אי מישטר קא שטר לא משכחת כזית בכדי אכילת פרס. איתיביה: שתי מדוכות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפניו שתי קדירות אחת של תרומה ואחת של חולין ונפלו אלו לתוך אלו שתיהן מותרות שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה. ואי סלקא דעתך כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן שאני אומר? אלא מאי, היתר מצטרף לאיסור, אמאי אמרינן שאני אומר? אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן היא. איתיביה: שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין ולפניהן שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו שניהן מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו תרומה לתוך תרומה נפלה. ואי ס"ד כזית בכדי אכילת פרס (א) (אסור) אמאי אמרינן שאני אומר? בשלמא

רש"י

הלא משום דהיתר מצטרף לאיסור: א"ל. הכא היינו טעמא (ב) הואיל וזר לוקה עליו בכזית א) דאיכא תרומה כזית בכדי אכילת פרס דחשיב לה כאילו א] הויא תרומה וכיון שנגע בו פסל מקום מגעו: **כזית בכדי אכילת פרס מי הוי לה ג) דאורייתא.** דמחייב עלה מלקות: **א"ל אין, אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר' אלעזר בכותח הבבלי.** דאית ביה קומניתא דנהמא בפרק ואלו עוברין (פסחים דף מג.) דקאמר ועל עירובו בולא כלום, הא לא אפשר דלא הוי בכדי אכילת פרס שיעור כזית: **א"ל הנח לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אי דקא שריף מישרף.** שגומע ואוכל עד שגומע מהנו בכדי אכילת פרס: **בטלה דעתו אצל כל אדם.** שאין דרך אכילה בכך שאין אדם רגיל לאוכלו בעיניה לפי שהוא חריף ביותר ולא חייבתו תורה אלא דרך אכילה: **ואי משטר קא שטר.** שטובל בה פיתו לשם לפתן ואוכל, אבל בשום ושמן של תרומה להכי לוקה (ג) (בכזית) דאיכא ג) כזית בכדי אכילת פרס לדאורייתא: **מדוכות.** שנידוכין לתוכן תבלין: **ואי ס"ד כזית בכדי אכילת פרס הוי חשיב מדאורייתא.** אמאי מקילין בהו כולי האי דאמרת שאני אומר תרומה לתוך תרומה נפלה ולא לתוך חולין והאיכא למיחש שמא נפלה בשל חולין ואיכא כזית בכדי אכילת פרס: **ואלא מאי אמרת היתר מצטרף לאיסור התם נמי אמאי אמרת שאני אומר.** והאיכא למיחש דילמא איכא (ד) [בקדירה] השני תרומה בכזית פחות משהו והיתר משלימו לכזית: **אלא הנח לתרומה תבלין דרבנן.** ה) ולא דייקינן בהו בכזית בכדי אכילת פרס, דמדרבנן הן, ולא מחמרינן ביה כולי האי: בשלמא

תוספות

אמר ליה לא. מאי לוקה עליו דקאמר כגון דאיכא כזית בכדי אכילת פרס ומשום דאכילה מן האיסור בעצמו לוקה וא"ת הא ניחא לגירסת רש"י דגרס וליבטיל דלוקה על האיסור אלמא לא בטיל לענין גבי טומאה אבל לגי' ר"ת דפריך והא לא הויא כבילה מן התרומה ואיך יפסלנה מאי משני השתא הואיל וזר לוקה על האיסור לחודיה בכדי אכילת פרס מ"מ היכי פוסל לתרומה והיתר [היאך] מצטרף לאיסור לענין מגע והא לענין מלקות אין היתר מצטרף לאיסור וי"ל דלפר"ת ניחא דה"ק כיון דלענין מלקות מהני ההיתר מצטרף לאיסור ללקות עליו שהרי אם היה מלקט (עליו) האיסור מתוך המקפה ואוכלו לא היה לוקה עליו שאין דרך אכילה בכך כדפירשנו אלמא מהני ההיתר שאוכלו עם המקפה נגרפו לאיסור מלקות ה"נ יועיל ההיתר להצטרף לאיסור לאפסולי אע"פ שאין במקום מגעו כבילה גמגום: לא דאיכא כזית בכדי אכילת פרס. שאם אוכל ממנו שיעור פרס שהן ארבע ביצים יש לו כזית תרומה ולהכי חייב ולא בטיל: **וכזית** בכדי אכילת פרס דאורייתא היא. אמר הר"ס דאע"ג דמתניתין היא בכריתות (דף יב:) כל אוכלים מצטרפים בכדי אכילת פרס הני מילי ב] לפסול חלב שהוא בעיניה אבל שבתערובות הואיל ואין היתר מצטרף לאיסור יתבטל דגם אם היה מלקט האיסור מתוך ההיתר ואוכלו בעיניה בכדי אכילת פרס ג] מחייב על האיסור לחודיה ואע"פ שאין ההיתר מצטרף עמו וע"כ מתמה וכי כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אפי' בכה"ג ומ"מ קשה לרשב"ם מאי פריך אפילו לא היה כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא תיפוק ליה משום טעם כעיקר דהא איהו מייתי בסמוך משרת ליתן טעם כעיקר אלמא אוסר בנותן טעם ואינו מתבטל וכ"ש הכא שהעיקר עצמו לא מתבטל ותירץ דהשתא ס"ל לאביי דטעם כעיקר אינו חייב אלא א"כ אוכל כזית מן הטעם בבת אחת [כגון] שהבליע כזית יין בשני זיתים פת ואוכלו בבת אחת וסברא הוא שלא יהיה טעם חמור מן העיקר והעיקר עצמו ס"ל השתא שאינו חייב אלא אם אוכלו בבת אחת: **אי** הכי אמאי פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר בכותח הבבלי. דס"ד אמילת דיש בו כזית בכדי אכילת פרס בכותח הבבלי ולדידיה ודאי ניחא דהויא מקפה משמע ליה מטעם דהיתר מצטרף לאיסור והיינו לר"א דדריש כל אבל לרבנן דלא דרשי כל פשיטא ליה ד] (דלא) פליגי עליה אבל אמר דלוקה דקאמר לר' יוחנן משום סברא ובהא לא אשכחן דפליגי תנאי וא"ת ולימא דכי פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר בכותח הבבלי היינו כשאינו אוכל מן הכותח רק כזית מגומגם שלא אכל כזית מן האיסור ור' אלעזר מחייב דדריש כל היתר מצטרף לאיסור אבל אם אכל כל כך שהיה שם כזית בכדי אכילת פרס מודו רבנן שפיר דמיחייב וי"ל דמדקאמר התם בפ' אלו עוברין (פסחים מג.) על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בולא כלום משמע אפי' אכל מן הכותח הרבה אמרינן דלא מיחייב: **הנח** לכותח הבבלי דליכא כזית בכדי אכילת פרס דאי מישרף שריף ליה. לשון גימוע כמו שורפה חיה (ע"ז דף כט:) בטלה דעתו אצל כל אדם בפסחים (דף מב.) פרש"י *) ואי מתרמי הכי מפטר שאין זה דרך אכילה [ונראה] מ"מ דאי מתרמי הכי דמודו דחייב ובהכי לא איירי: **ואי** מישטר שטר ליה. מטבל בו [כדרכו] ליכא כזית בכדי אכילת פרס וכה"ג נמי גבי שכר המדי דמפליג נמי התם אע"ג דדרך לשתותו ביחד אין דרך לשתות הימנו כל כך כוסות רצופין בכדי אכילת פרס דאי שתי להו רצופין בטלה דעתו אצל כל אדם: **שתי** מדוכות. ויש בהן תבלין ה] ואי ס"ד כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמר שאני אומר כיון דאי תרומה נפלה לתוך של חולין מיחייב מיתה זה האוכלה לא היה לנו לתלות להקל שאין סברא להם"ס לומר שאין בו כזית בכדי אכילת פרס: **אית** ספרים דגרסי אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמר שאני אומר. [וא"ת] ליטני אביי אף כי אמר בההיא דמקפה היתר מצטרף לאיסור היינו כר' אלעזר דדריש כל והך כרבנן דלא דרשי כל וי"ל דלא ניחא ליה לאפלוגי תרי בתרי ו] בהדי הדדי דאי הך כר' אלעזר הך נמי ז] כולה ובכרק אלו עוברין ליתא בספרים ח] אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן דדגן תירוש ויצהר כתיב ולהכי תלינן לקולא: **שתי** קופות. ובהן תבואה ואי ס"ד כו' ה"ג בשלמא לדידי דאמרינן היתר מצטרף לאיסור [לא אמרינן] אלא כשהאיסור רבה [עליו] וקשה והלא כותח הבבלי נפיש היתירא ותו גבי מדוכות דדייק ואלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמר שאני אומר ליפני ליה משום דנפישי חולין ואומר רבי דודאי במקום שיש נותן טעם כגון בכותח הבבלי ובמדוכות שהאיסור נותן טעם אז יהיה ההיתר מצטרף לאיסור [משא"כ הכא בב' קופות] ט] דכיון שהיתר רבה מיד נתבטל [האיסור] והדין הוא לתלות להקל וא"ת אם כן מה אנו צריכין שאני אומר תיפוק ליה דאף כי נפלה תרומה לתוך חולין בטלה מיד ברוב ויש לומר דהשתא ס"ד דתרומה בזמן הזה דאורייתא ובדאורייתא לא תלינן לקולא אי לא תרי טעמי חדא דרבה ועוד דשאני אומר וה"נ [פריך] אר' יוחנן בפ' הערל (יבמות פב.): **אלא** לדידך דאמרת משום דאיכא כזית בכדי אכילת פרס כי נפישי חולין מאי הוי. [תימה] למאי דאוקמת י] לפרש דמיירי מין במינו ואין בו נותן טעם מאי קשיא ליה והא מין במינו דאורייתא ברובא בטיל ושפיר איכא תרי טעמי להיתרא רבייה ושאני אומר [ותירץ] דאם איתא דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא במין בשאינו מינו גם מין במינו אין לתלות להקל על ידי סמך רבייה דדין הוא שיחמירו בו חכמים כעין חומרא מין בשאינו מינו והיה

*) [פרש"י שלפנינו דפסח אינו מבואר כל כך ופרש"י דהכא ד"ה בטלה מבואר להדיא הכי]

אלו עוברין ליתא בספרים. כ"צ כאן בס"ד ואח"כ בג"ד אלא הנך לתרומת תבלין: ט] ד"ה שתי וכו' משא"כ הכא בב' קופות דמיירי דשקיבן מין אחד אין היתר מצטרף לאיסור דכיון כצ"ל א"מ: י] ד"ה אלא וכו' תימה למאי דאוקמת לפרש. נמחק תיבת לפרש וכ"צ לעיל בצ"ל והוא בדבור הקודם ולפי הגהתנו שם א"מ:

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה ח:
יב ב מיי' פ"ב מהל' תרומות הלכה ו:
יג ג מיי' שם פ"י הלכה יד ופי"ג הלכה יד:

פי' הרא"ש

זר לוקה עליה בכזית משום זרות הא לא אכיל כזית תרומה לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור. ומשני האי "לוקה בכזית" דקאמר(לאו) [כגון] דאכל כזית איסור בכדי אכילת פרס שאם אכל פרס מן המקפה דהיינו ד' ביצים אכיל בגויה כזית וקי"ל דכל שיעור אכילת איסור כגון חלב ודם וכתובת ביוה"כ מצטרף אכילתן בכדי שיעור שהיה זו שאם אכל כחרדל חלב וחזר ואכל עד שהשלים לכזית אם אין מתחלת אכילה עד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה בינוני מצטרף והוי כאילו אכל בבת אחת וחייב. וכזית בכדי אכילת פרס מי הוי דאורייתא. בתמיהא. הא דאמור רבנן דכזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס מי הוי דאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורים דקאמר לוקה אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח. נהי נמי דלא דרשי כל לרבות עירובו. הא אכיל כזית בכדי אכילת פרס. א"ל הנח לכותח הבבלי דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית בכדי א"פ בטלה דעתו ולאו אכילה היא לאיחויבי עלה כך פרש"י בפסחים. וי"מ דאי מתרמי דאכיל ליה ה"נ דחייב אבל לא איירי בהכי. אי משטר קא שטר מטבל בו כדרכו ליכא כזית בכדי א"פ: אלא מאי היתר מצטרף לאיסור אמאי אמרינן שאני אומר א)דת"שדאית'מהה אפי' בכזית לחודיה. אלא הנח לתרומת תבלין דרבנן. דראשית דגנך תירושך ויצהרך כתיב וכי מספקא לן תלי' לקולא. ב' קופות גדולות ובהן תבואה הויא תרומה דאורייתא:

א) נ"ל וס"מ דאיכ חייב רק בכזית לחוד.

כ"א אלא מאי היתר מצטרף לאיסור סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח הבבלי אלא הנח כו'

נוסחת הריב"ן

א) ולאו זית ממש דוקא אלא דאיכא מן התרומה כזית בכדי שבזה אדם כדי אכילת פרס חשיב לה כאילו כולה הויא תרומה וכיון: ב) מדאורייתא: ג) דאיכא בכדי: ד) בכזית התם תרומה בכזית כו': ה) דמדאורייתא לא מחייב בתרומה אלא דגן תירוש ויצהר ותבלין לא דייקין כו':

(תרומות פ"ז משנה ה) פסחים ט: מד. יבמות פב. [תוספתא תרומות סוף פ"ו הא דלא מקשה ממשנה דתרומות פ"ז מ"ה עי' ר"ש שם]

הגהות הב"ח

(א) גמ' בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן: (ב) רש"י ד"ה א"ל הכא היינו טעמא דהא דקאמר הואיל וזר וכו' דחשיב לה כאילו כולה הויא תרומה וכיון שנגע בו פסול יום פסל מקום: (ג) ד"ה ואי משטר וכו' להכי לוקה דאיכא כזית כצ"ל ותיבת בכזית נמחק: (ד) ד"ה ואלא מאי וכו' דלמא איכא במדוך השני:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה א"ל כו' חשיב לה כאילו כולה וכו' כצ"ל: ב] תוד"ה וכזית וכו' ה"מ לפסול. תיבת לפסול נמחק וכ"צ לאכול: ג] בא"ד בעיניה בכדי אכילת פרס מחייב על האיסור לחודיה מן מהייב עד לחודיה נמחק וכ"צ האיסור לחודיה לא מחייב כצ"ל א"מ: ד] ד"ה אי הכי וכו' אבל לרבנן וכו' פשיטא ליה דפליגי עליה אלא אמה דלוקה כו' כצ"ל: ה] ד"ה שתי וכו' ויש בהן תבלין כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ואי ס"ד: ו] ד"ה אית ספרים וכו' וי"ל דלא וכו' תרי בתרי תיבת בתרי נמחק. וכ"ב בריה"א א"מ: ז] בא"ד הך נמי כולה. תיבת כולה נמחק וכ"ב כוותיה. א"מ: ח] בא"ד ובפרק